

יבמות סב

משה שווערד

1. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

מדעתיה הוא דעבד - אף על גב דק"ו קאמר אין זה ק"ו גמור דאטו מפני שצוה פעם אחד לבטל לבטל לעולם פרו ורבו אי נמי דוקא אז אמר לבטל משום עשרת הדברות.

2. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

דכתיב אמור להם - וא"ת ומנלן שפירש מדעתו והלא משעה שנאסר במתן תורה עם ישראל שוב לא הותר לו כדכתיב ואתה פה עמוד עמדי ויש לומר דאי לאו דפירש מדעתו למה כעסו עליו אהרן ומרים אלא ודאי כששמע מפי הגבורה אל תגשו אל אשה נשא ק"ו בעצמו וגלה לה דעתו ועשה לה אהל בפני עצמו או נתן לה גט ולפיכך כעסו עליו וא"ת ולמה המתינו כל כך שלא כעסו עליו אלא בחצרות שהוא זמן גדול אחר מתן תורה וי"ל שלא נתגלה להם אלא באותה שעה כדתניא בסיפרי שבשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה ליקח ע' זקנים מישראל אמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתבקשו לגדולה אמרה צפורה אוי להן לנשותיהן של אלו שמיום שדברה השכינה עם אחיך פירש ממני וא"ת ולמה כעסו עליו מאחר שהסכים לו המקום וי"ל משום דאמרינן (במכות דף :) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו וסייעוהו בבא לטהר.

3. שערים מצויינים בהלכה

בעל בני יששכר (אגרא דפירקא אות קכב) דמזה נלמד שלא ישנה אדם מטבע העולם, שהרי הם אמרו דאילו היה מטהר עצמו בדרך העולם היה הקב"ה מסכים עמו, אלא שהקב"ה השיב להם (בהעלתך יב-ז) "לא כן עבדי משה וגו'", ומבואר דזה רק למשה לבדו ולא לשאר נביאים ובנ"א. ומצינו כזה גם במס' יומא	פירש מן האשה כו' והסכימה דעתו לדעת המקום. הקשו התוס' מאחר שהסכים לו הקב"ה, למה כעסו עליו אהרן ומרים, ותירצו דאמרינן בגמ' מכות (י:) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. פ"י ואם לא היה פורש מעצמו, לא היה הקב"ה מצווה לו כן. ועי' בתוס' שבת (מז. ד"ה ואתה). וכתב הגה"ק
---	---

4. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

התורה כולה וישראל מומרים כו' - אין זה ק"ו גמור דשאני פסח משום דקדשים אבל כל התורה כולה אדרבה יש לו ללמדם ולהחזירם בתשובה.

5. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

אף היום לילו עמו - אין זו דרשה גמורה דהיום משמע היום ממש.

6. מהרש"ל על יבמות דף סב/א

רש"י בד"ה כי שת כו' בלא זכרים כו'. נ"ב י"מ א"כ מהיכא יליף דבעינן שני זכרים ושני נקבות דלמא לא קפיד קרא אלא אזכרים ולא אנקבות כלל ול"נ דודאי יליף השתא מבריאת עולם וכמו שמצינו לשם דהוי שני זכרים ושתי נקבות אלא דקשה ליה בשלמא שתי נקבות הוא לקיום העולם ולשבת אבל שני זכרים למאי בעינן זכר אחד יכול לישא את שתיהן ומש"ה הוצרך להביא קרא דאף שני זכרים בעינן ודו"ק נ"ל. (עיין במהרש"א):

7. מהרש"א על יבמות דף סב/א

וכתיב כי שת לי אלהים זרע גו'. עיין ע"ז במהרש"ל באורך ופירושו דחוק דהא ודאי מהא דהיו לאדם וחווה ב' בנים וב' בנות ליכא למילף מידי דלמא הכי הווי להו בנין ואין זה מבריאת עולם כדילפינן לעיל מאדם וחווה גופייהו אלא הכא מדכתיב כי שת לי גו' משמע ליה דשת אתא לתשלומין מה שנחסר מהבנים שנזכרו בהאי קרא ותוסף ללדת גו' שנתחייב בהן אדם הראשון ויראה עוד מפרש"י דמאת קין דריש הכא נקבה לקין אבל את אחיו

ואת הבל הני את בהבל קמשתעי ובב"ר דריש מיניה שני תאומות להבל וכן כתבו התוס' בפ' א' דיני ממונות בשם ב"ר ע"ש:

8. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה - אף על גב דלענין כמה דברים אמרינן (לעיל כב.) גר שנתגייר כקטן שנולד דמי מכל מקום מסתברא ליה לר' יוחנן הכא כיון דבנכריותו קיים דזרעו מיוחס אחריו באותה שעה מפטר נמי כשנתגייר.

9. שערם מצויינים בהלכה

היה לו בנים בהיותו עכו"ם ונתגייר, ר' יוחנן אמר קיים מצום פו"ר. כתבו התוס' דמסתברא ליה לר' יוחנן הכא, כיון דבנכריותו קיים, דזרעו מיוחס אחריו באותה שעה, מיפטר נמי כשנתגייר. משמע דאפי' לא נתגיירו בניו. וכ"כ הבית שמואל (אהע"ז סי' א ס"ק יב). אבל הרמב"ם (אישות פט"ו ה"י) כתב, דמיירי שגם בניו נתגיירו. וכ"כ בשו"ע (אהע"ז שם). והחלקת מחוקק (שם סק"ט) והב"ש (שם) הביאו מתשו' מהרי"ל דאפי' לא נתגיירו בניו.

10. מהר"ץ חיות מסכת יבמות דף סב עמוד א

גמ' היה לו בנים בגיותו כו' קיים פריה ורביה דהא הוי ליה. נ"ב הגאון שאגת אריה בספרו טורי אבן ח' ר"ה כח א' סוגיא כפאו ואכל מצה אי דכפאו שד הרי הוא שוטה לכל דבר והיינו כיון דשוטה פטור מכל המצות אין אפשר שיפטור ואח"כ בשעת חיוב ע"י הפעולות שעשה בשעת שהיה פטור (כן מבואר הטעם ברמב"ם פ"ו מהל' חמץ הל"ג והרב ט"א כתב זאת מסברא דנפשי') וא"כ מה מועיל דהי"ל בנים הרי נולדו לו בגיותו בזמן שהי' פטור דעכו"ם לא נצטוו על פ"ו עי' תוס' כאן ד"ה בני ואפשר דכוונת הש"ס דעכ"פ לשבת יצרה קיים כמ"ש התוס' כאן ד"ה הכל וכיון דקיים הך דשבת יצרה שוב לא שייך כפ"ל על מ"ע דפ"ו ועי' ג"כ שו"ת נו"ב מהדו"ק האהע"ז ר"ס ו':

11. הר צבי

דף סב ע"א; גמרא: היו לו בנים בהיותו עובד-כוכבים.

מצאתי ב"מנחת-חינוך" (מצוה שו) שעמד בחקירה בקטן שנתגדל בתוך ימי הספירה, או גר שנתגייר בימי הספירה אי מחויב לספור מכאן ואילך, וכתב דלשיטת הראשונים דסבירא-להו דאם חיסר למנות יום אחד שוב אין זה תמימות, גם כאן אם לא מנה מקודם שוב אינו מתחייב, אבל אם מנה גם קודם שנתחייב מסתפק אם קיום המצוה בפטור מהני לו גם לשעת חיובו במצות, דיש לומר דאין החשבון בטל, ואומר להביא ראיה לזה מגמרא דידן בפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש, דר' יוחנן סבירא-ליה אם היו לו בנים בגיותו ונתגייר דקיים מצות פרו ורבו אף דעשיית המצוה היתה בזמן הפטור, דלפי זה הכא נמי אף על פי דעתה חל עליו חיובי מצוה מן-התורה, מכל-מקום מה שמנה בפטור מהני ליה לשעת חיובו, ושם מביא דברי ה"טוריאבן" (ריה דף כה ע"א) על ההיא דכפאו שד ואכל מצה דאינו יוצא באכילת מצה בזמן הפטור, והקשה מגמרא דידן דאמאי בהיו לו בנים בגיותו קיים פרו ורבו ופטור בזמן החיוב, וה"מנחת-חינוך" אומר דלא קשה כלל דפרו ורבו שאני, דעיקר המצוה שיהיה לו בנים ולקחת האשה אינה אלא הכשר מצוה, ולכן אף על גב דההכשר מצוה היה בפטור אבל עיקר המצוה שיהיו לו בנים זה מקיים בזמן חיובו, מה שאין כן באכילת מצה דעיקר קיום המצוה היה בפטור לכן אינו יוצא בזמן חיובו.

והנה נראה שיסוד תירוצו הוציא מכח קושיתו (שם במצוה ראשונה בתחילת ספרו) שמביא בשם הב"י דברי הירושלמי דבנו ממזר הוי כבנו לכל דבר אף לקיום מצות פרו ורבו וכמו שכתב הרמ"א (אהע"ז

סימן א סוף סעיף ו, ושם הקשה המנ"ח דלמה יצא ידי-חובה הא הוה מצוה הבאה בעבירה, ותירץ על-פי סברת האחרונים וה"שער-המלך" (ה"ל לולג) דמצוה הבאה בעבירה לא הוי אלא אם בשעת מעשה המצוה עשה בעבירה, כמו באתרוג הגזול דבשעת נטילתו עובר על עשה דיהשיב את הגזילה, אבל אם בשעת המצוה ליכא עבירה, וכמו בהוציא מצה מרשות-היחיד לרשות-הרבים דבשעת אכילת המצה ליכא עבירה כלל, לא הוה מצוה הבאה בעבירה, ולפי זה הכי נמי בבנו ממזר נהי דבא ע"י עבירה אבל בלידת הבן דזוהו עיקר המצוה ליכא עבירה בזמן קיום העשה ודמיא למוציא מצה דיוצא מצות אכילת מצה. וכן ראיתי בספר "פרי-יצחק" להגאון הגרי"ב זצ"ל (חלק א סוף סימן מב) שתירץ כן וז"ל: דמשום הכי ליכא בזה משום מצוה הבאה בעבירה משום דפרו ורבו לא דמיא לשאר מצוות, דגבי פרו ורבו הביאה היא רק הכשר מצוה למצות פרו ורבו, אבל עיקר המצוה היא שיהיו לו בנים.

ולענין דבריהם קשים להולמם, דהא לעולם מצוות המעשיות הם מה שעושה האדם בפועל, אבל שיהיה לו בנים זה אינו מעשה האדם וגם לאו בידו הוא, ומסתבר דאדרבה עיקר מצות עשה היא לקחת אשה כלשון התוס' גיטין וכן בתוס' ב"ב (דף יג ע"א), שהקשו גבי חצי עבד וחצי בן-חורין: דאמאי כופין את רבו לשחררו ליתי עשה דפרו ורבו וידחה לא-תעשה ד'לא יהיה קדש', ואומר רבינו יצחק דבעידנא דמיעקרא לאו לא מקיים עשה, דמשעת העראה קא עקר לאו, ועשה דפרו ורבו לא מקיים עד גמר ביאה, ע"כ. ואם כן מבואר דאין העשה בלידת הבנים, דאם כן עדיפא הוה-ליה לומר דלאו בגמר ביאה מקיים העשה, וגם מי יימר דיהיו לו בנים ואפשר שלא יקיים העשה כלל.

שוב ראיתי דה"מנחת-חינוך" בעצמו הרגיש בדברי התוס' הנז' (במצוה ראשונה) וז"ל: ועל-פי הנ"ל איני מבין דברי התוס' ב"ב שאמרו דעשה מקיים בגמר ביאה, דהא גם בגמר ביאה אינו מקיים העשה, ונשאר בצ"ע. וזה פלא, דדברי התוס' פשוטים דבגמר ביאה מקיים העשה דבהכי חייביה רחמנא ללידת הבנים לאו בדידיה תליא, ולידת הבנים הם תנאי ושיעור-להמצוה, דעד כמה חייב בלקיחת אשה עד שילדו לו זכר ונקבה, ומשנולד לו זכר ונקבה או קיים אמרינן ואינו מחויב עוד במצות פרו ורבו, ולר' יוחנן דסבירא-ליה בהיו לו בנים בגיותו קיים פרו ורבו, אינו אומר שקיים את המצוה, דתנאי המצוה דלקיחת אשה הוא כל זמן שטרם נולדו זכר ונקבה, אבל בשנולדו זכר ונקבה יהיה באיזה דרך ע"י קיום מצוה או שלא בקיום מצוה, כל שהעמיד דור של זכר ונקבה פקע ממנו מצות פרו ורבו.

וכן משמע פשטות לשון התוס' (בר"ה בני פריה ורביה): וא"ת דבפרק ארבע מיתות משמע דבני-נח לא מיפקדו אפריה ורביה, וי"ל דהכא לאו בני חיוב אפריה ורביה קאמר אלא כלומר שבניהם נקראים על שמם כדאמרינן בסמוך. הנה מבואר בדבריהם דמה שאמר ר' יוחנן בהיו לו בנים בגיותו שקיים מצות פרו ורבו, אין הכוונה קיום מצוה של פרו ורבו, אלא קיום במציאות שהעמיד דור של זכר ונקבה, ועל ידי זה שוב לא חל עליו חובת פרו ורבו מכיון שכבר נתקיים בו אף שלא קיים מצות עשה זו. ובהו מתורץ הכל; קושית ה"טורי-אבן" דהרי עשה המצוה בזמן שהיה פטור, הרי מבואר מדברי התוס' דלר' יוחנן אין הכוונה שקיים מצות-עשה, אלא דמכיון שהעמיד דורות אף שלא קיים מצוה שוב לא חל עליו עשה דפרו ורבו, וכן מה שהקשה כיצד מקיים פריה ורביה בבן ממזר הא הוי מצוה הבאה בעבירה, גם כן לא קשה, דקיום מצות-עשה מאן דכר שמיה אלא דפקע ממנו מצות-עשה דפרו ורבו מכיון דהעמיד תולדות.

וממילא אודא-לה הוכחת המנ"ח לענין ספירת-העומר דמהני-ליה מה שספר בשעת פטור אף לזמן חיוב, דאין להוכיח זה מדברי ר' יוחנן, דהרי לא אמר שקיים מצוה אלא שאם העמיד תולדות גם בלי קיום המצוה שוב לא חל עליו מצות-עשה דפרו ורבו, אלא מצד הסברא יש לומר דקטן שספר ספירה קודם שנתגדל אהני-ליה מה שספר בקטנותו לחייבו בתשלום הספירה גם משנעשה גדול, ואין זה נכנס במסגרת דאין שעת פטור פוטרתו גם לאחר שמתחייב, דשעת פטור אינה מוציאה לשעת חיוב, דבאמת הא מברך בכל יום על ספירתו של אותו יום, והראשונים דסבירא-להו דבחיסר יום אחד אינו סופר בברכה ובטלה מצותו לגמרי, היינו דוקא בחיסר ממש דשוב לא חשיבי תמימות, אבל בכי האי-גוונא דספר כל הימים אין הכרח לומר דלא יתחייב גם בימי הגדלות, דכיון דבפועל ספר

כל יום ויום אף שהיה בפטור מכל-מקום שפיר קרינן בהו תמימות אלא שהיה פטור מן המצוה, אבל מאז שנתחייב מתחייב על שאר הימים דהא אין כאן חסרון תמימות.

ב.

במהרי"ט אלגזי (על הל' בכורות להרמב"ן סימן סד) תמה איך אפשר דיוצא ידי פריה ורביה הא קיימא-לן דבמצוה הבאה בעבירה לא יצא, ומאריך בזה הרבה. ובספר "מנחת-חינוך" (מצוה א), ובשרית "פרי יצחק" להגאון ר"י בלאזר זצ"ל תרומתו אמרו דבר אחד בישוב קושיא זו, ותוכן דבריהם הוא דמכיון דאם לא נולדו לו בנים או שנולדו ומתו לא קיים המצוה, זה מוכיח דבמצוה עשה מקיים בלידת הבנים אבל הביאה אין זה אלא הכשר מצוה לבד, ולכך משום גוף הביאה לא שייך לומר דהוי מצוה הבאה בעבירה, דאין זה מעשה המצוה ובשעת קיום המצוה דהיינו לידת הבנים וחיותם אינו עושה שום עבירה. וב"פרי-יצחק" מוסיף להכריח כסברא זו דהרי קיימא-לן מצות צריכות כונה וכי סלקא-דעתך לומר דבלא כוונה לא קיים המצוה וזה דבר בטל, ובוה מיישב דברי ה"טורי-אבן" (ר"ה דף כה ע"א) בהא דקיימא-לן כר"י דאם היו לו בנים בגיורתו ונתגייר דיצא ידי פריה ורביה, דתמה הא בזמן שנולדו ונתעברו היה עכ"ם, ולרוב הפוסקים לא היה ברחיובא כלל במצוה זו, וכיצד יוצא בדבר שהיה בזמן שהיה פטור לגמרי מזה, וכל זה מכריח שהמצוה לא תליא במעשה הביאה אלא בזמן שהם נולדים או כל זמן שהם חיים וזהו קיום המצוה ולכן שפיר יוצא ידי-חובתו בשנתגייר אחרי שנולדו הבנים.

וכל דבריו קשה להולמן דמה שמכריח: דעל-כרחך אין הביאה עיקר המצוה דאם כן מי שלא נתכוון לשם מצוה לא קיים דזהו דבר בטל. הנה ערבך ערבא צריך ודילמא אין הכי נמי דבלא כוונה לא קיים המצוה, כמו בכל המצוות דאמרינן דשלא בכוונה לא קיים, וגם התירוץ לקושיא הטריא דאיך יוצא בנוולד לו בנים בגיורתו דעל-כרחך צריך לומר המצוה היא מה שנולדו הא גם לידתם היה בזמן שלא היה ברחיובא ולמה יחשב לו לקיום מצוה מה שלא עשה ולא נתכוין לקיום מצוה כלל, וכדמקשה ה"טורי-אבן" דכל העושה מצוה בשעת פטור לא מהני ליה שיהא יוצא בזה ידי-חובתו בשעה שנעשה ברחיוב, וגם עיקר הסברא לא מתקבל, דהרי לידת הבנים וחיותם לא מסור ביד אדם כלל שזהו דבר הנעשה ממילא בידי שמים, והאדם אינו יכול לעשות בזה כלום, וכיצד נאמר דבדבר שהוא אינו עושה כלום ואינו יכול לעשות זהו קיום מצוה-עשה, ובדאי צריך לומר דמה שאמרה תורה 'זאתם פרו וברו' היינו שמצוה על האדם לעשות מעשה שיבוא לידי פרו וברו ובהמעשה מקיים מצוה בורא, ולידת הבנים וחיותם זה שיעורין להמצוה דכל זמן שלא נולדו או שמתו, עדיין לא קיים המצוה וחוב המצוה נמשכת עד שילדו ויהיו בחיים ואז נגמר המצוה.

ולענין קושיא ה"טורי-אבן" דכיצד אמרינן קיים כשנולדו לו בגיורתו, וכן הקושיא דבנוולד בעבירה הא מצוה הבאה בעבירה לא יוצא ידי-חובתו. על-זה נראה לומר דיש תנאי בעיקר חלות חיוב המצוה דהיינו דאדם מחויב להעמיד בעולם בן ובת, ואם העמיד בן ובת יהיה באיזה אופן שהוא אף שלא קיים מצוה עשה של פריה ורביה שוב לא יתחייב במצוה זו, דלאו בקיום מצוה תליא מילתא אלא כל שהעמיד דורות בעולם לא יחול עליו חיוב דפרו וברו, דחיוב זה לא הטילה תורה אלא לזה שלא העמיד בן ובת. ויעוין בתוס' הרא"ש שבגליון הגמרא (נדה דף יג ע"א) שהקשה שם מאי-שנא איש דמצווה על השחתת זרע ומאי-שנא אשה דאינה מצווה, ולזה אומר שם: וכי תאמר דלא מפקדי אפריה ורביה אנשים נמי לאחר שקיימו לא ליאסרו, עכ"ל.

הנה מבואר בדברי הרא"ש דלאחר שהעמיד בן ובת לא זו בלבד שכבר יצא ידי-חובתו, אלא שאין נכלל עוד באזהרת עשה זו ודינו כאינו מצווה בפריה ורביה. ולפי זה יתכן דמי שהעמיד בן ובת גם בלי קיום מצוה, כגון שנולדו לו קודם שנתגייר אין מקום למצוה זו שתחול עליו, דכן היה תנאי המצוה שלא

נאמרה מעיקרא אלא על מי שלא העמיד דורות, אבל זה שהעמיד דורות אף בלא קיום מצוה לא נכלל באזהרת עשה זו ואינו מצווה בה. ואם נאמר כן מיושב מה שהקשו דבמזמור למה יוצא הא הוי מצוה הבאה בעבירה, מפני שחיוב המצוה לא תליא בקיום מצוה-עשה, ואף שלא קיים שום מצוה אבל העמיד דורות לא רמא עליו מצוה-עשה דפריה ורביה, וקיום פרו וברו לא במצוה אלא בפועל קיים בלי המצוה, ומיושב הכל בפשיטות.

וכן יש לומר לדעת הט"ז (סימן קצה סי' ח) שסובר שבנוולד ע"י אמבטי אינו כבנו לענין מצוה פריה ורביה משום שהוא לא עשה למעשה המצוה, היינו שלא קיים מצוה-עשה דפרו וברו, אבל מכל-מקום נקרא קיים פריה ורביה לענין שעכשיו אינה מוטלת עליו מצוה פריה ורביה.

12. שיעורי ר' דוד מסכת יבמות דף סב עמוד א

עדר) **קיום פו"ר בעיברה באמבטי**

וכן הביא המנ"ח שם (ס"ק כ"ו) ראייה מהנידון באשה שעיברה באמבטי, אם קיים פריה ורביה, או לא, דהחלקת מחוקק (סימן א' סק"ח) נסתפק בזה.

והבית - שמואל (סק"י) הביא ראייה דהוי בנו לכל דבר וקיים פו"ר, ועיין משל"מ (פט"ו מאישות ה"ד, ופי"ז מאיס"ו ב). **והרי התם ליכא כלל מעשה ביאה, ואיך קיים המצוה, אלא מוכח דהמצוה אינה הביאה, רק מה שיש לו בנים הוי המצוה, ואפשר דזה גופא הספק של הח"מ, [אי צריך גם מעשה מצוה או דכל המצוה רק שיהיו לו בנים כמש"נ].**

ערה) **הוכחה דהמצוה אינו המעשה מדמקיים המצוה בבני בנים**

ולכאורה יש להביא ראייה לדבריו [ואפי' לרב הונא דמתו פטור, נמי כן] דהנה בגמ' להלן (בסמוך) סובר רב הונא דאם היו לו בנים ומתו פטור, ופריך (בע"ב) מיתבי בני בנים הרי הן כבנים, דקס"ד דמיירי שמת בנו או בתו וע"ז קאמר דבני בנים כבנים, דמשמע דאי אין לו בני בנים, חייב לקיים, ומוכח דמתו חייב. ומשני כי תניא ההיא להשלים, פי' דמעיקרא היה לו רק בן אחד ונשא הבן אשה והוליד בת דבזה קיים האב פו"ר מחמת בני בנים כבנים.

ולכאורה אי נימא דבעינן נמי מעשה מצוה, איך קיים האב פו"ר במה שנולד לבנו בת, הא סו"ס לאב ליכא שום מעשה מצוה בזה, ולא עדיף מבניו שנולדו בהיותו פטור דלא הוי קיום מעשה מצוה.

ומוכח דאפי' רב הונא דסובר דמתו פטור וקיים פו"ר, אינו משום דסובר דעיקר המצוה הוא המעשה, דבודאי עיקר המצוה הוא שיהיה לו בנים, ולא בעינן מעשה המצוה, [ורק דסובר דכיון שכבר היו לו סגי]. וכ"ש לר' יוחנן דסובר דמתו חייב ודאי דעיקר המצוה הוא רק שיהיה לו בנים, ולא המעשה, וכמש"נ.

רעו) לא נתגיירו בניו ונתגיירו בני בניו

והנה בישועות יעקב (אה"ע סימן א' סק"ד) נסתפק לשיטת הרמב"ם דבנתגייר מקיים פו"ר רק אם גם בניו נתגיירו איך הדין אם לא נתגיירו בניו, אלא הולידו בנים בגיורת, והבני בנים נתגיירו, האם נימא כיון דבני בנים כבנים והם נתגיירו קיים פו"ר.

או דלמא דוקא בבנים שיש לו בהם קיום המצוה מהני הבני בנים שלהם להשלים חיוב פו"ר שלו, אבל הכא דבניו לא נתגיירו ואינו מקיים בהם פו"ר, אף בבני בניהם אינו מקיים פו"ר, דהוי כמו זכר ונקיבה שבאו מב' זכרים [דמבואר בשו"ע שם סעיף ו'] דלא קיים, אלא א"כ באו מזכר ונקיבה. וכן הרי ק"ל דאם היה לו רק בן אחד ונולד לו זכר ונקיבה לא קיים פו"ר, כיון דבבן אחד לא קיים פו"ר, ודוקא מבנים שקיים בהם פו"ר [דהיינו זכר ונקיבה] שמתו, מהני מה דיש לאחד מהם זכר ולשני נקיבה.

וא"כ ה"ה הכא שהבנים לא נתגיירו ואינו מקיים בהם פו"ר, אפשר דהוי כמו בן אחד דתו לא מהני מה דיש להם זכר ונקיבה.

אכן כתב דבאמת לא דמי לנולדו מבן אחד, או משני זכרים, דהתם לא קיים כלל פו"ר, אבל הכא הרי בהיותו עכו"ם קיים בבנים אלו פו"ר, אלא דעתה שנתגייר לא מהני בניו, וא"כ בבני בניו שנתגיירו אפשר שפיר דמהני ע"ש.

ולכאורה צ"ב מה שפיר לומר דהכא משום דבהיותו עכו"ם קיים בבנים אלו פו"ר, דהא בהיותו עכו"ם לא שייך כלל קיום, דהא פטור הוא. אכן לפמש"נ א"ש, דנתבאר דהמצוה של פו"ר אינו מעשה המצוה, אלא עצם המציאות שיש לו בנים, וא"כ שפיר כתב הישועות יעקב דכיון דקודם שנתגייר היה לו במציאות הקיום של פו"ר, דהיינו שיהיה לו בנים, אפשר דסגי בזה דעכשיו קיים המצוה ע"י הבני בנים.

דנהי דבבנים עצמן אינו מקיים עכשיו המצוה, כיון דלשיטת הרמב"ם בעינן דוקא ישראלים, מ"מ הוי רק בגדר כמו שמתו הבנים, דמהני מה שיש לו בני בנים.

13. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

בני פריה ורביה נינהו - וא"ת דבפ' ד' מיתות (סנהד' נט: ושם) משמע דבני נח לא מיפקדו אפריה ורביה וי"ל דהכא לאו בני חיוב אפריה ורביה קאמר אלא כלומר שבניהם נקראים על שמם כדאמרינן בסמוך.

14. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

דלאו בני נחלה נינהו - כלומר נחלת בכורה אבל עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יז:).

15. תוספות מסכת יבמות דף סב עמוד א

הכל מודים בעבד שאין לו חייס כו' - ואם נשתחרר לא קיים פריה ורביה וא"ת הא דאמרינן גבי חציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אינו יכול משמע דאם היה יכול לישא שפחה הוה סגי ליה בהכי ואמאי והא לא מיפקד אפריה ורביה ולא מיפטר בהכי ויש לומר דאם היה יכול לישא שפחה לא הוה כפינן לרבו לשחררו כיון דשבת מיהא היה יכול לקיים אף על גב דפריה ורביה לא מקיים בהכי ואף על גב דלעיל משמע דפריה ורביה תלי בשבת דקאמר רבא מאי טעמא דרבי נתן אליבא דבית הלל לא תהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת מכל מקום לא הוה כפינן לרבו כיון דיכול לקיים כל דהו.

16. תוספות ישנים מסכת יבמות דף סב עמוד א

אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף. תימה דאמרי' (שבת קי"ט) אלמלא ישראל משמרים שתי שבתות מיד נגאלין והלא צריך שיכלו כל הנשמות שבגוף וי"ל שהיו יולדות ששה בכרס אחד ויכלו הנשמות שבגוף מיד:

17. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב בני בני כבנים. כתוב בתרומת הדשן (סי' כא) מומר שמת ברשעו, קורין לבניו לעלות לתורה בשם אבי אביהם כדכתיב (ויצא כט-ה) "הידעתם את לכן בן נחור", והוא היה בן בתואל בן נחור, וכן מפיכושת בן שאול, והוא היה זקנו כו'. והובא דבריו ברמ"א (סי' קלט ס"ג). ובביאור הגר"א

18. שערים מצויינים בהלכה

דרב ששת איעקר מפירקיה דרב הונא. פרש"י שהיה מאריך בדרשיו, וצריכים למי רגלים, ומעמידים עצמם ונעקרים כדאיתא לקמן (סד:). כזה איתא במס' סנהדרין (צג:) ומעמידין על עצמן בשעה שנצרכין לנקביהם מפני אימת מלכות. צ"ע דמשמע במס' בכורות (מד:) דאסור להעמיד עצמו מלהשתין דרדיש ריב"ל עה"כ (עקב ז-יד) "לא יהיה בך עקר ועקרה ובכהמתך", אימתי לא יהיה בך עקר בזמן שבכהמתך, ופרש"י שתשים עצמך ככהמה שלא תהא צנוע בהטלת מים. ובגמ' מכות (טז:) איתא דעובר על כל תשקצו כו'.

ונראה לומר שהם מחמת עיונם בדברי רבם רב הונא, לא הרגישו שצריך להם להטיל מים, כי כן הטבע דאם מסיח דעתו מזה לא ירגיש שצריך להטיל מים. וכן מבואר במס' שבת (פב.) דהסחת הדעת מועיל לזה. ועי' בגמ'

19. שערים מצויינים בהלכה

למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו. בערוך לנר תמה פשיטא, וכי בזקנותו פטור מת"ת, ולכן דעתו דאפשר דצריך להגיה ילמד תורה בזקנותו בלא וא"ו, כלומר יזכה דבזקנותו ילמד תורה לאחרים. ולי נראה דהלשון ילמוד תורה בזקנותו אין פירושו לשון ציווי, אלא הוא לשון ברכה, כלומר דאם למד תורה בילדותו יתרגל בה, עד שזה יהיה חייו ותענוגו, וילמוד תורה גם בזקנותו אע"פ שכבר תש כחו, משום דהוא מתענג בה כידוע.

SEE ADDENDUM .20